

правових засобів, способів і форм з метою задоволення суспільних і приватних інтересів учасників суспільних відносин, забезпечення правопорядку [5, с. 262].

Як процес перетворення нормативності права в упорядкованість суспільних відносин характеризують механізм правового регулювання В. М. Горшеньов [6], С. А. Комаров [7], Л. М. Шестопалова [8], та інші науковці.

Т. П. Мінка зазначає, що механізм правового регулювання – юридична категорія, що показує як здійснюється правове регулювання і є загальним порядком, процесом дії та реалізації права [9].

В. Я. Кикоть зауважує, що механізм показує, як саме здійснюється правове опосередкування (нормування, регулювання, охорона та захист) суспільних відносин, як суспільні відносини, зокрема й ті, що складаються в адміністративно-публічній сфері, стають правовідносинами [10, с. 57].

Отже, механізм правового регулювання характеризує діяльнісний бік процесу перетворення нормативності права на впорядкованість суспільних відносин [11, с. 384].

Цікавим є підхід, до розуміння та визначення «механізму правового регулювання», А. А. Абрамової. Як зазначає цей автор: «Механізм правового регулювання – це не статична сукупність засобів, а нормативно-організований, послідовно здійснюваний комплексний процес, спрямований на результативне втілення правових норм у життя, за допомогою адекватних правових засобів» [12]. Застосування цього підходу сприяє розвитку тези про необхідність розглядати «механізм правового регулювання» насамперед крізь призму його динаміки, а не статичності. Такий підхід до розуміння категорії «механізм правового регулювання» дозволяє: а) характеризувати механізм правового регулювання в працюючому стані, вловити прояв досліджуваного предмета в часовому просторі, а не тільки побачити в ньому пов'язаний єдиним функціональним призначенням об'єкт; б) вказати не тільки головну мету правового регулювання, а й підкреслити логічну завершеність, процедурний характер процесу механізму правового регулювання; в) показати, що метою механізму правового регулювання є реалізація такої норми, яка носить правовий характер; г) акцентувати увагу на чіткій внутрішній організації механізму правового регулювання. При цьому нормативна організованість вказує на сувору регламентацію процесу механізму правового регулювання нормами права, а послідовне упорядкування на поетапний перехід від однієї стадії механізму до іншого; д) позначити системний, комплексний [12]. Механізм правового регулювання – це родова категорія, яка включає і категорію «механізм адміністративно-правового регулювання»

Характеризуючи механізм адміністративно-правового регулювання, Н. В. Макарейко зауважує, що він являє собою сукупність юридичних засобів, які мають адміністративно-правовий характер; об'єктом впливу є управлінські відносини; спрямований на вирішення завдань суспільства і держави; активізує суб'єкти управлінських відносин; підвищує рівень їх правосвідомості, правової культури; забезпечується примусовою силою держави [13, с. 23].

Цікавим є погляд В. І. Осадчого на визначення поняття «механізм правового регулювання» – це засоби функціонування єдиної системи правового регулювання в сучасному українському суспільстві з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави. Дане визначення більш імпонує реаліям сьогодення, так як, враховує людоцентриський вектор розвитку суспільних відносин та суспільства.

Незважаючи на різноманітні погляди та уявлення про «механізм правового регулювання» науковці одностайні в думці, що це складний, цілісний в своїх функціональних проявах об'єкт, який перебуває в стані безперервного руху. І, як наслідок, неможливо остаточно науково дослідити зазначене правове явище і потім лише застосовувати наукові напрацювання. Зміни в суспільному житті будуть постійно впливати на розуміння сутності категорії «механізм правового регулювання» – це безперервний процес.

Незважаючи на різноманітність думок з приводу поняття «механізм правового регулювання» безперечною є теза, що як будь-яке складне явище, воно має свою структуру.

Другий підхід – є вузьким та включає елементи, які складають основу регулятивної функції права. Серед них виділяють: норми права, нормативно-правові акти, правовідносини, правореалізації, законність. Кожний елемент цієї системи займає певне місце, яке у механізмі обумовлене його функціональною роллю. Функціонування механізму правового регулювання відрізняється послідовністю: кожен з його елементів вступає в дію на певній стадії правового регулювання [24, с. 94-95].

На думку С. С. Алексєєва і деяких інших авторів, в механізм правового регулювання входять тільки правові засоби (інструменти) юридичного впливу. У той же час, такі правові процеси, як правотворчість, застосування права, в механізм правового регулювання безпосередньо вони не включають і вважають, що ці процеси представлені в ньому лише кінцевими результатами у вигляді нормативних актів, техніко-юридичних засобів і ін. [22]. Проте подібна позиція, на нашу думку, є дискусійною.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що під механізмом правового регулювання прийнято розуміти взяті в єдності та взаємодії правові засоби, які беруть участь у правовому регулюванні суспільних відносин.

Висновки. У теорії адміністративного права відсутня єдина точка зору на розуміння та визначення поняття «механізм правового регулювання». Зазначена категорія постійно трансформується під впливом постійної зміни суспільних відносин. Тому, науковці по-різному визначають механізм адміністративно-правового регулювання, як сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності держави [26, с. 55]; як механізм імперативно-нормативного впорядкування організації та діяльності суб'єктів і об'єктів управління і формування стійкого правового порядку їх функціонування [27, с. 289]; як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права [28, с. 64]; як засіб здійснення державно-владних повноважень під час адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, які виникають у відповідній сфері, що здійснюється уповноваженими на це державними органами з метою забезпечення функцій держави [29, с. 580].

Список літератури

1. Теорія держави і права: навчальний посібник / [авт. упоряд. В. В. Галуцько, В. К. Шкарупа; За заг. ред. В. К. Шкарупи]. – Херсон: ХЮІ ХНУВС, 2007. – 280 с.
2. Алексєєв С. С. Общая теория права : в 2-х т. / С. С. Алексєєв. – М.: Юр. лит., 1982. – Т. 2. – 360 с.
3. Крестовская Н. Н. Теория государства и права : [элементарный курс] / Н. Н. Крестовская, Л. Г. Матвеева. – Х. : Одиссей, 2007. – 384 с.
4. Матузов Н. И. Теория государства и права: [курс лекций] / Н. И. Матузов, А. В. Малько. – М. : Юристь, 1999. – 672 с.
5. Скакун О. Ф. Теория держави і права : [підруч.] / О. Ф. Скакун [пер. з рос.]. – Х. : Консум, 2008. – 656 с.
6. Горшенев В. М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе : [учеб. пособие] / В. М. Горшенев. – М. : Юр. лит, 1972. – 266 с.
7. Комаров С. А. Общая теория государства и права : [учеб.]. / С. А. Комаров. – М. : Юрайт, 1998. – 416 с.
8. Шестопалова Л. М. Теория держави і права : [навч. посібник]. / Л. М. Шестопалова. – К. : Прецедент, 2006. – 197 с.
9. Мінка Т. П. Онтологічна характеристика правового режиму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua.z-pdf.ru/7yuridicheskie/964450-2-administrativne-pravo-administrativna-diyalnist-minkadoktor-yuridichnih-nauk-docent-dnipropetrovskiy-derzhavniy-univers.php>. – Назва з титул. екрану.
10. Административное право России : учеб. [для студ. вузов, обучающихся по спец. «Юриспруденция»] / под ред. В. Я. Кикотя, П. И. Кононова, И. Ш. Киянханова. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА ; Закон и право, 2012. – 759 с.
11. Ярмак Х. П. Механізм правового регулювання [Електронний ресурс] / Х. П. Ярмак // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – № 2. – С. 81-87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Purch_2013_2_30
12. Абрамова А. А. Эффективность механизма правового регулирования / Алина Александровна Абрамова. – Красноярск, 2006. – 260 с.
13. Макареико Н. В. Административное право : [конспект лекций] / Н. В. Макареико. – М. : Высшее образование, 2009. – 189 с.
14. Хропанюк В. Н. Теория государства и права : учеб. пособие [для высш. учеб. завед.] / В. Н. Хропанюк ; под ред. проф. В. Г. Стрекозова. – М. : Дабахов, Ткачев, Димов, 1995. – 377 с.

15. Федорова К. І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К. І. Федорова. – К., 2008. – 17 с.
16. Головін А. П. Адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А. П. Головін. – К., 2004. – 20 с.
17. Коваль Л. В. Адміністративне право: курс лекцій [для студ. юрид. вузів та фак-в] / Л. В. Коваль. – 3-е вид. – К. : Вентурі, 1998. – 208 с.
18. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні : Монограф. / Х. П. Ярмачі. – Одеса : Юрид. літ-ра, 2006. – 336 с.
19. Присяжнюк А. Й. Адміністративно-правовий механізм забезпечення економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / А. Й. Присяжнюк // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 808–813. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11praiebd.pdf>.
20. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [ред. кол. : Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2003. – Т. 5 : П-С. – 736 с.
21. Шестопалова Л. М. Теорія держави і права : навч. посібник. / Л. М. Шестопалова. – К. : Прецедент, 2006. – 197 с.
22. Сырых В. М. Теория государства и права [Электронный ресурс] / В. М. Сырых – Режим доступу: <https://www.litres.ru/vladimir-syryh/teoriya-gosudarstva-i-prava-uchebnik-dlya-vuzov/chitat-onlayn/>.
23. Шабаева О. А. Общая характеристика механизма правового регулирования [Электронный ресурс] / О. А. Шабаева. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/obschaya-harakteristika-mehanizma-pravovogo-regulirovaniya>. – Назва з титул. екрану.
24. Теорія держави і права : навчальний посібник / [автори-упорядники : Пихтін М. П., Галуцько В. В., Новіков М. М., Новікова М. М., Онишук О. О.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. – Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2010. – 250 с.
25. Осадчий В. І. Механізм правового регулювання [Електронний ресурс] / В. І. Осадчий // Митна справа. – 2013. – № 5(2.2). – С. 336-340. – Режим доступу: – Назва з титул. екрану.
26. Веремеенко И. И. Механизм административно-правового регулювання в сфері охорони общественного порядка / Веремеенко И. И. – М. : Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1981. – 350 с.
27. Тихомиров Ю. А. Административное право и процесс : Полный курс / Ю. А. Тихомиров. – М. : Издание Тихомирова М. Ю., 2001. – 652 с.
28. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посібник / С. Г. Стеценко. – К. : Атіка, 2007. – 624 с.
29. Шестак В. С. Механізм адміністративно-правового забезпечення реалізації культурної функції держави [Електронний ресурс] / В. С. Шестак // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 578–585. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10svckfd.pdf>. – Назва з титул. екрану.

Стаття надійшла 25.05.2017 р.

О. В. Стукаленко, докт. юрид. наук, доцент
 Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
 Кафедра административного и хозяйственного права
 Французский бульвар, 24/26, Одесса 65058, Украина

ЗАМЕТКИ К ПОНИМАНИЮ КАТЕГОРИИ «МЕХАНИЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ»

Резюме

В статье освещены некоторые проблемы понимания правовой категории «механизм правового регулирования» и подходы к определению составляющих этого правового явления. Отмечается, что под механизмом правового регулирования принято понимать взятие в единстве и взаимодействии правовые способы, которые участвуют в правовом регулировании общественных отношений.

Акцентируется внимание на том, что в теории административного права отсутствует единая точка зрения на понимание и определение понятия «механизм правового регулирования». Указанная категория постоянно трансформируется под влиянием постоянного изменения общественных отношений, поэтому требует углубленного исследования и научного осмысления, с учетом трансформации современных общественных отношений.

Ключевые слова: механизм, правовое регулирование, юридические средства, элементы.

O. V. Stukalenko, Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Administrative and Commercial Law
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

NOTICES TO UNDERSTANDING CATEGORY «MECHANISM OF LEGAL REGULATION»

Summary

The article highlights some problems of understanding the legal category of “the mechanism of legal regulation” and approaches to determining the components of this legal phenomenon. It is noted that under the mechanism of legal regulation it is customary to understand the legal methods taken in unity and interaction that participate in the legal regulation of public relations.

Attention is focused on the fact that in the theory of administrative law there is no single point of view on understanding and definition of the concept of “the mechanism of legal regulation”. This category is constantly transformed under the influence of a permanent change in social relations, and therefore requires in-depth study and scientific reflection, taking into account the transformation of modern social relations.

Key words: mechanism, legal regulation, legal means, elements.